Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
GERARD HOGAN
prednesené 12. novembra 2020 [1]

Vec C-729/19

TKF
proti
Department of Justice for Northern Ireland

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Court of Appeal in Northern Ireland (Odvolací súd Severného Írska, Spojené kráľovstvo)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v občianskych veciach – Uznávanie a výkon rozhodnutí a spolupráca vo veciach vyživovacej povinnosti – Nariadenie (ES) č. 4/2009 – Článok 75 – Časová pôsobnosť – Možnosť zaregistrovať a vykonať rozsudky vydané pred vstupom štátu pôvodu do Európskej únie“

I. Úvod

1. Za akých okolností (ak vôbec) môže byť rozsudok o výživnom vydaný vnútroštátnym súdom pred vstupom danej krajiny do Európskej únie uznaný v súlade s ustanoveniami nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti? [2] To je v podstate otázka, ktorú v tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania kladie Court of Appeal in Northern Ireland (Odvolací súd Severného Írska, Spojené kráľovstvo).

2. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania sa teda týka uznávania a výkonu v Spojenom kráľovstve v prípade rozhodnutí vo veciach vyživovacej povinnosti vydaných v Poľsku pred jeho vstupom do Európskej únie 1. mája 2004 a pred začatím uplatňovania nariadenia č. 4/2009, čo bolo 18. júna 2011. Skôr než preskúmam skutkové okolnosti tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, musím najprv uviesť príslušné legislatívne ustanovenia.

1 Jazyk prednesu: angličtina.

2 Ú. v. EÚ L 7, 2009, s. 1.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001

3. Článok 66 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [3] stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa uplatní len na konania začaté a listiny úradne vyhotovené alebo zaregistrované ako verejné listiny po nadobudnutí jeho účinnosti.

2. Ak sa však konanie v členskom štáte pôvodu začalo pred nadobudnutím účinnosti tohto nariadenia, rozsudky vydané po tomto dni sa uznávajú a vykonávajú podľa kapitoly III,

a) ak sa konanie v členskom štáte pôvodu začalo po nadobudnutí platnosti [Dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32; ďalej len ‚Bruselský dohovor‘)] alebo Lugánskeho dohovoru [o právomoci a o výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 319, 1988, s. 9; ďalej len ‚Luganský dohovor‘)] pre členský štát pôvodu, ako aj pre dožiadaný členský štát,

b) vo všetkých ostatných prípadoch, ak sa právomoc založila na kritériách, ktoré sú v súlade s kritériami upravenými v kapitole II alebo v dohovore platnom medzi členským štátom pôvodu a dožiadaným členským štátom v čase začatia konania.“

2. Nariadenie č. 4/2009

4. Odôvodnenia 31, 44 a 47 nariadenia č. 4/2009 stanovujú:

„(31) S cieľom uľahčiť cezhraničné vymáhanie pohľadávky výživného je potrebné zaviesť systém spolupráce medzi ústrednými orgánmi určenými členskými štátmi. Tieto orgány by mali poskytovať pomoc oprávneným na výživné a povinným na účely presadzovania ich práv v inom členskom štáte prostredníctvom podávania žiadostí na uznanie, vyhlásenie vykonateľnosti a výkon existujúcich rozhodnutí, na zmenu takýchto rozhodnutí alebo vydanie rozhodnutia. Mali by si tiež vymieňať informácie na účely zistenia miesta pobytu povinných a oprávnených, a zistenia ich príjmov a majetku podľa potreby. Tieto orgány by napokon mali navzájom spolupracovať pri výmene všeobecných informácií a pri podpore spolupráce medzi príslušnými orgánmi vo svojich členských štátoch.

…

(44) Týmto nariadením by sa malo zmeniť a doplniť nariadenie (ES) č. 44/2001 nahradením ustanovení uvedeného nariadenia týkajúcich sa vyživovacej povinnosti. S výhradou prechodných ustanovení tohto nariadenia by členské štáty mali vo veciach vyživovacej povinnosti uplatňovať ustanovenia tohto nariadenia o právomoci, uznávaní, vykonateľnosti a výkone rozhodnutí a o právnej pomoci namiesto ustanovení nariadenia (ES) č. 44/2001 odo dňa začiatku uplatňovania tohto nariadenia.

…

3 Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42.

(47) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, sa Spojené kráľovstvo nezúčastňuje na prijatí tohto nariadenia, nie je ním viazané ani nepodlieha jeho uplatňovaniu. Tým však nie je dotknutá možnosť Spojeného kráľovstva oznámiť v súlade s článkom 4 uvedeného protokolu svoj záujem akceptovať toto nariadenie po jeho prijatí."

5. Článok 2 ods. 1 bod 1 nariadenia č. 4/2009 nazvaný „Vymedzenie pojmov" stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia sa uplatňujú tieto definície:

1. ‚rozhodnutie' je rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti vydané súdom členského štátu bez ohľadu na jeho označenie, vrátane uznesenia, nariadenia, rozsudku alebo exekučného príkazu, ako aj rozhodnutie o trovách konania vydané súdnym úradníkom. Na účely kapitol VII a VIII pojem ‚rozhodnutie' zahŕňa aj rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti vydané v treťom štáte."

6. Kapitola IV nariadenia č. 4/2009, nazvaná „Uznávanie, vykonateľnosť a výkon rozhodnutí", je rozdelená na tri oddiely. Podľa článku 16 uvedeného nariadenia sa oddiel 1, ktorý obsahuje články 17 až 22 nariadenia, vzťahuje na rozhodnutia vydané v členskom štáte, ktorý je viazaný Haagskym protokolom z 23. novembra 2007 o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť (ďalej len „Haagsky protokol"); oddiel 2, ktorý obsahuje články 23 až 38 nariadenia, sa vzťahuje na rozhodnutia vydané v členskom štáte, ktorý nie je viazaný Haagskym protokolom; zatiaľ čo oddiel 3, ktorý zahŕňa články 39 až 43 uvedeného nariadenia, obsahuje ustanovenia spoločné pre všetky rozhodnutia.

7. Kapitola VII nariadenia č. 4/2009 obsahuje ustanovenia o spolupráci medzi ústrednými orgánmi v článkoch 49 až 63 uvedeného nariadenia.

8. Článok 75 nariadenia č. 4/2009, nazvaný „Prechodné ustanovenia", stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa vzťahuje iba na konania začaté, súdne zmiery schválené alebo uzavreté a verejné listiny vyhotovené odo dňa začatia jeho uplatňovania s výhradou odsekov 2 a 3.

2. Oddiely 2 a 3 kapitoly IV sa uplatňujú na:

a) rozhodnutia vydané v členských štátoch pred dňom začatia uplatňovania tohto nariadenia, ktorých uznanie alebo vyhlásenie vykonateľnosti sa navrhuje od uvedeného dňa;

b) rozhodnutia vydané odo dňa začatia uplatňovania tohto nariadenia v konaniach, ktoré sa začali pred uvedeným dňom,

v rozsahu, v akom tieto rozhodnutia na účely uznávania a výkonu patria do pôsobnosti [nariadenia č. 44/2001].

[Nariadenie č. 44/2001] sa naďalej uplatňuje na konania o uznanie a výkon neukončené ku dňu začatia uplatňovania tohto nariadenia.

Prvý a druhý pododsek sa primerane uplatňujú aj na súdne zmiery schválené alebo uzavreté a verejné listiny vyhotovené v členských štátoch.

3. Kapitola VII o spolupráci medzi ústrednými orgánmi sa vzťahuje na dožiadania a žiadosti doručené ústrednému orgánu ku dňu [odo dňa – *neoficiálny preklad*] začatia uplatňovania tohto nariadenia."

9. Podľa článku 76 nariadenia č. 4/2009 sa nariadenie s výnimkou článku 2 ods. 2, článku 47 ods. 3, článkov 71, 72 a 73 uplatňuje od 18. júna 2011 za predpokladu, že Haagsky protokol sa k tomuto dátumu uplatňuje v Únii.

3. Rozhodnutie 2009/451/ES

10. V súlade s článkom 2 rozhodnutia Komisie 2009/451/ES z 8. júna 2009 o úmysle Spojeného kráľovstva prijať nariadenie (ES) č. 4/2009[4] uvedené nariadenie nadobudlo v Spojenom kráľovstve účinnosť 1. júla 2009.

4. Rozhodnutie 2009/941/ES

11. V súlade s článkom 4 rozhodnutia Rady 2009/941/ES z 30. novembra 2009 o uzavretí [Haagskeho protokolu] Európskym spoločenstvom[5] sa ustanovenia tohto protokolu predbežne uplatňovali v Únii od 18. júna 2011.

B. Právo Spojeného kráľovstva

12. § 4 ods. 1A Magistrates Courts (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982) Rules (Northern Ireland) 1986 [Procesné pravidlá magistrátnych súdov z roku 1986 (zákon z roku 1982 o právomoci a súdnych rozhodnutiach v občianskoprávnych veciach)] stanovuje:

„Súdny úradník obvodného súdu, ktorému je podľa článku 26 [nariadenia č. 4/2009] predložená žiadosť o registráciu uznesenia o výživnom vydaného v niektorom zo štátov, v ktorých sa toto nariadenie uplatňuje, okrem Spojeného kráľovstva, zabezpečí v súlade s článkom 24 [nariadenia č. 4/2009] a odsekmi 3 a 4 tohto paragrafu, aby bolo uznesenie zaregistrované na tomto súde prostredníctvom zápisnice alebo vyhlásenia, ktoré tento úradník zapíše a podpíše v Knihe uznesení.“

III. Skutkové okolnosti sporu vo veci samej

13. TKF a AKF, obaja poľskí štátni príslušníci, uzavreli v Poľsku manželstvo v roku 1991. Narodili sa im dvaja synovia. Dňa 1. apríla 1999 vydal poľský súd rozhodnutie o výživnom v prospech AKF a v neprospech TKF. Ďalšie konanie vo veci výživného prebehlo na poľských súdoch od decembra 2002 do februára 2003. V tomto konaní boli vydané uznesenia, ktoré vnútroštátny súd opisuje ako „aktualizované uznesenia o výživnom“ zo 14. februára 2003, pričom ide o „variácie pôvodných uznesení vydaných 1. apríla 1999“ tým istým súdom.[6]

14. TKF a AKF sa rozviedli v roku 2004. O dva roky neskôr, v auguste 2006, TKF odišiel do Severného Írska, kde sa odvtedy stále zdržiava.

15. Rozhodnutiami z 24. októbra 2013 a z 15. augusta 2014 (ďalej len „rozhodnutia o registrácii“) súdny úradník Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Obvodný súd Belfast a Newtownabbey, Spojené kráľovstvo) zaregistroval a vyhlásil za vykonateľné dve rozhodnutia o výživnom, ktoré vydal poľský súd 14. februára 2003. Rozhodnutia o registrácii boli vydané v súlade s článkom 75 nariadenia č. 4/2009. Konštatuje sa v nich aj to, že takto zaregistrované rozhodnutia sú vykonateľné na účely kapitoly IV oddielu 2 toho istého nariadenia.

4 Ú. v. EÚ L 149, 2009, s. 73.

5 Ú. v. EÚ L 331, 2009, s. 17.

6 Zo spisu však nie je úplne jasné, či konanie v rokoch 2002 – 2003 bolo úplne novým konaním alebo či (čo je zrejme pravdepodobnejšie) bolo „aktualizované“ uznesenie o výživnom výsledkom nových návrhov podaných v rokoch 2002 – 2003 v súvislosti s predchádzajúcim konaním z roku 1999. Túto otázku musí v konečnom dôsledku preskúmať vnútroštátny súd.

16. TFK napadol rozhodnutia o registrácii na High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Vrchný súd Severného Írska, oddelenie Queen's Bench, Spojené kráľovstvo) s odôvodnením, že keďže Poľsko nebolo členským štátom v čase vydania dotknutých rozhodnutí poľským súdom, oddiel 2 kapitola IV nariadenia č. 4/2009 sa neuplatní. Ďalej tvrdil, že články 23 a 26 sa neuplatnia na rozhodnutia poľského súdu a v každom prípade že tieto rozhodnutia nie sú v súlade s článkom 24 nariadenia č. 4/2009, lebo nie je preukázané, že TFK vedel o dotknutom konaní, že sa na ňom zúčastnil alebo že na ňom bol zastúpený.

17. High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Vrchný súd Severného Írska, oddelenie Queen's Bench) však túto žalobu zamietol s odôvodnením, že nariadenie č. 4/2009 neobsahuje ustanovenie, ktoré by obmedzovalo jeho časové uplatnenie na súdne uznesenia o výživnom vydané v Poľsku len na obdobie po vstupe Poľska do EÚ. Navyše keby sa neuplatnil článok 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009, keďže Poľsko je zmluvným štátom Haagskeho protokolu, kapitola VII nariadenia č. 4/2009 sa na základe článku 75 ods. 3 na prejednávanú vec neuplatní. High Court Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Vrchný súd Severného Írska, oddelenie Queen's Bench) v dôsledku toho rozhodol, že rozhodnutia poľského súdu boli správne zaregistrované a vykonané na základe tejto kapitoly. TFK následne podal voči tomuto rozhodnutiu odvolanie na Court of Appeal in Northern Ireland (Odvolací súd Severného Írska) (ďalej len „vnútroštátny súd").

18. Vnútroštátny súd sa teda zaoberá problematikou správneho časového uplatnenia nariadenia č. 4/2009 na účely registrácie a vyhlásenia vykonateľnosti rozhodnutí o výživnom a problematikou uplatniteľnosti článku 75 ods. 2 na rozhodnutia vydané v zmluvných štátoch Haagskeho protokolu. V tejto súvislosti má vnútroštátny súd pochybnosti o uplatniteľnosti nariadenia č. 4/2009 na rozhodnutia o výživnom vydané v Poľsku pred jeho vstupom do EÚ a o tom, či Magistrates' Court for Petty Sessions Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Obvodný súd Belfast a Newtownabbey,) mal právomoc zaregistrovať príslušné rozhodnutia na základe niektorého ustanovenia článku 75 nariadenia č. 4/2009.

IV. Návrh na začatie prejudiciálneho konania

19. Za týchto okolností sa Court of Appeal in Northern Ireland (Odvolací súd Severného Írska) rozhodnutím z 2. septembra 2019, ktoré bolo Súdnemu dvoru doručené 2. októbra 2019, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 75 ods. 2 [nariadenia č. 4/2009] vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje iba na ‚rozhodnutia' prijaté v štátoch, ktoré boli v čase prijatia týchto rozhodnutí členskými štátmi EÚ?

2. Vzhľadom na to, že Poľsko je v súčasnosti členským štátom Európskej únie, ktorý je viazaný Haagskym protokolom, môžu byť rozhodnutia o výživnom prijaté súdom v Poľsku v rokoch 1999 a 2003, teda predtým, ako sa Poľsko stalo členským štátom Európskej únie, v súčasnosti zaregistrované a vymáhané v inom členskom štáte EÚ podľa niektorej časti [nariadenia č. 4/2009], a najmä:

   a) podľa článku 75 ods. 3 a článku 56 [nariadenia č. 4/2009];

   b) podľa článku 75 ods. 2 a kapitoly IV oddielu 2 [nariadenia č. 4/2009];

   c) podľa článku 75 ods. 2 písm. a) a kapitoly IV oddielu 3 [nariadenia č. 4/2009];

   d) podľa iného článku [nariadenia č. 4/2009]?"

20. Písomné pripomienky predložil TKF a Európska komisia. Okrem toho TKF, Department of Justice for Northern Ireland (Ministerstvo spravodlivosti Severného Írska), poľská vláda a Európska komisia boli vypočutí na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 14. októbra 2020.

21. Ako bolo uvedené na pojednávaní, tento návrh na začatie prejudiciálneho konania môže byť, nanešťastie, úplne poslednou vecou zo Severného Írska, ktorú môže Súdny dvor priamo prejednať. Spojené kráľovstvo totiž opustilo Európsku úniu o polnoci (SEČ) 31. januára 2020. Môžem však poukázať na to, že podľa ustanovení článku 86 ods. 2 a článku 89 ods. 1 dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu [7] bude rozsudok Súdneho dvora pre Spojené kráľovstvo (vrátane Severného Írska) naďalej v plnom rozsahu záväzný bez ohľadu na dátum vyhlásenia rozsudku Súdneho dvora.

V. Analýza

A. Prvá otázka

22. Prvou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či sa má výnimka z časovej pôsobnosti nariadenia č. 4/2009, upravená v článku 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009, vykladať v tom zmysle, že platí len pre „rozhodnutia“ vydané vnútroštátnymi súdmi v štátoch, ktoré už v čase ich vydania boli členmi EÚ.

23. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že pri výklade ustanovenia práva EÚ je potrebné vziať do úvahy nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou. [8]

24. Pri uplatnení týchto zásad v prejednávanej veci môžem v prvom rade poukázať na to, že podľa vymedzenia uvedeného v článku 2 ods. 1 bode 1 nariadenia č. 4/2009 „rozhodnutie“ znamená rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti vydané súdom *členského štátu*. Treba teda vychádzať z toho, že nariadenie č. 4/2009 je založené na predpoklade, že rozsudok musí byť vydaný súdom členského štátu. Samozrejme, toto nebolo prípad Poľska pred májom 2004.

25. Článok 75 nariadenia č. 4/2009 je prechodné ustanovenie, ktorého cieľom je upraviť postavenie rozhodnutí vydaných pred nadobudnutím účinnosti uvedeného nariadenia. Samozrejme, je potrebné pripomenúť, že ako jasne stanovuje odôvodnenie 44 nariadenia, nariadenie č. 4/2009 v podstate nahrádza všeobecné ustanovenia o právomoci a výkone uznesení o výživnom, ktoré sa predtým nachádzali v nariadení č. 44/2001. Inými slovami, nariadenie č. 4/2009 predstavuje *lex specialis* vo veciach právomoci, rozhodného práva a uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v osobitnej oblasti vyživovacej povinnosti. [9]

26. Keďže medzi týmito dvoma nariadeniami v podstate existuje kontinuita, dalo sa očakávať, že nariadenie č. 4/2009 upraví rozhodnutia vo veciach výživného vydané v členských štátoch pred začiatkom uplatňovania posledného uvedeného nariadenia od 18. júna 2011. [10] Ako teraz ukážem, odráža sa to v prechodných ustanoveniach článku 75 nariadenia č. 4/2009. Hlavnou otázkou však zostáva, či je možné vykladať tieto ustanovenia v tom zmysle, že sa so spätnou účinnosťou uplatnia na rozhodnutia vydané vnútroštátnymi súdmi pred vstupom príslušných štátov do Únie. Je to kľúčová otázka, ktorou sa teraz budem zaoberať.

7 Ú. v. EÚ L 29, 2020, s. 7.

8 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. novembra 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 38).

9 Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. júna 2020, FX (Zastavenie núteného výkonu pohľadávky na výživnom) (C-41/19, EU:C:2020:425, bod 33).

10 Ako stanovuje článok 76 nariadenia č. 4/2009.

27. Článok 75 ods. 1 najprv stanovuje, že nariadenie sa s výhradou odsekov 2 a 3 vzťahuje iba na konania začaté, súdne zmiery schválené alebo uzavreté a verejné listiny vyhotovené odo dňa začatia jeho uplatňovania. Článok 75 ods. 3 sa zaoberá prechodnými dojednaniami v súvislosti so spoluprácou medzi ústrednými orgánmi a na účely prvej otázky nie je relevantný, hoci možný vplyv tohto ustanovenia navrhujem preskúmať pri posudzovaní druhej otázky.

28. Článok 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009 – a najmä článok 75 ods. 2 písm. a) – má však ústredný význam a upravuje dve mierne odlišné situácie. Po prvé článok 75 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 4/2009 stanovuje, že oddiel 2 (ktorý obsahuje články 23 až 38 uvedeného nariadenia a vzťahuje sa na rozhodnutia vydané v členskom štáte, ktorý nie je viazaný Haagskym protokolom) a oddiel 3 (ktorý zahŕňa články 39 až 43 uvedeného nariadenia a obsahuje spoločné ustanovenia pre všetky rozhodnutia) sa uplatnia na „rozhodnutia vydané v *členských štátoch* pred dňom začatia uplatňovania tohto nariadenia, ktorých uznanie alebo vyhlásenie vykonateľnosti sa navrhuje od uvedeného dňa“.[11]

29. Slová, ktoré som si dovolil zvýrazniť – „v členských štátoch“ – treba, samozrejme, chápať v spojení so samotným vymedzením pojmu „rozhodnutie“ v článku 2 ods. 1 bode 1 nariadenia č. 4/2009. Toto všetko je jasným textovým dôkazom, že rozhodnutie dotknutého vnútroštátneho súdu muselo byť vydané v čase, keď bol samotný jeho štát aj členským štátom Únie. Samozrejme, to nebol prípad Poľska pred májom 2004.

30. Po druhé článok 75 ods. 2 písm. a) a b) nariadenia č. 4/2009 stanovuje, že oddiely 2 a 3 sa uplatnia na rozhodnutia vydané pred dňom začatia uplatňovania tohto nariadenia alebo po tomto dátume, ale v konaniach, ktoré sa začali pred týmto dátumom, v *rozsahu, v akom tieto rozhodnutia na účely uznávania a výkonu patria do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001*. Z tohto ustanovenia teda jasne vyplýva, že len na rozhodnutia patriace do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 sa môžu uplatniť prechodné ustanovenia článku 75 ods. 2 písm. a) a b).

31. Je preto potrebné preskúmať článok 66 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa týka časového uplatnenia tohto nariadenia.

32. Ako poľská vláda v tomto smere uviedla v ústnych pripomienkach na pojednávaní zo 14. októbra 2020, je pravda, že článok 66 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že rozsudky vydané po nadobudnutí účinnosti tohto nariadenia musia byť uznané a vykonané v súlade s kapitolou III tohto nariadenia, „ak sa konanie v členskom štáte pôvodu začalo po nadobudnutí platnosti Bruselského [dohovoru] alebo Lugánskeho dohovoru pre členský štát pôvodu, ako aj pre dožiadaný členský štát“.

33. Ako však Súdny dvor veľmi jasne uviedol v rozsudku z 21. júna 2012, Wolf Naturprodukte (C-514/10, EU:C:2012:367, bod 34), na založenie pôsobnosti konkrétneho nariadenia na účely uznania a výkonu rozsudku je nevyhnutné, aby v *čase vydania tohto rozsudku* bolo nariadenie č. 44/2001 účinné *tak* v členskom štáte pôvodu, *ako aj* v dožiadanom členskom štáte, v ktorom má dôjsť k uznaniu a výkonu.

34. Inými slovami, pokiaľ ide o prejednávanú vec, v prvom rade treba poukázať na to, že konanie sa začalo v čase, keď sa Luganský dohovor v Poľsku neuplatňoval, lebo rozhodnutie o výživnom je z 1. apríla 1999.[12] Je síce na vnútroštátnom súde, aby určil, či boli návrhy na aktualizovanie pôvodného rozhodnutia skutočne podané presne v tom istom konaní – ako naznačuje výraz „aktualizovať“ –, no skutočnosť, že Luganský dohovor sa v Poľsku začal uplatňovať, keď boli tieto návrhy podané, v každom prípade nie je podstatná, lebo posledné rozhodnutia boli vydané 14. februára 2003, t. j. v čase, keď Poľsko ešte nebolo členským štátom Európskej únie.

11 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

12 Luganský dohovor sa v Poľsku začal uplatňovať 1. februára 2000.

35. Z tohto výkladu prechodných ustanovení nariadenia č. 44/2001 vyplýva, že v každom prípade, ak dotknuté rozhodnutia vydal súd v štáte, ktorý v tom čase ešte nebol členom Európskej únie, tieto rozhodnutia nepatria do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 – lebo sa naň ešte neuplatňovalo –, a teda nepatria ani do pôsobnosti prechodných ustanovení článku 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009.

36. Po tretie podrobné preskúmanie znenia článku 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009 síce jednoznačne potvrdzuje, že tzv. „predvstupové rozsudky“ nepatria do pôsobnosti týchto ustanovení o uznávaní a výkone, tento záver je však v každom prípade podčiarknutý a potvrdený každým účelovým alebo teleologickým výkladom článku 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009. Z odôvodnenia 44 nariadenia č. 4/2009 totiž vyplýva, že účelom prechodných ustanovení článku 75 je zabezpečiť prechod od všeobecných dojednaní nariadenia č. 44/2001 k osobitným dojednaniam o vyživovacej povinnosti upraveným v nariadení č. 4/2009, a tým umožniť uznávanie a výkon rozsudkov vydaných podľa prvého nariadenia. Keďže rozhodnutia vydané v štátoch, ktoré v tom čase neboli členskými štátmi Únie, nepatria do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, nie je dôvod rozšíriť na tieto rozhodnutia uplatňovanie uvedených prechodných ustanovení.

37. Súdny dvor v súvislosti s celým systémom Bruselského dohovoru a nariadení ustálene poukazuje na to, že systém uznávania a výkonu je založený na vzájomnej dôvere a v neposlednom rade na dôvere v to, že súdy všetkých členských štátov budú vedome uplatňovať (v prípade potreby z vlastného podnetu) pravidlá právomoci a procesné záruky stanovené v Bruselskom dohovore a nariadeniach, ktoré po ňom nasledovali, takže uznávanie predvstupových rozsudkov závisí od toho, či samotný súd rozhodujúci vo veci prijal právomoc vo vzťahu k pravidlám právomoci, ktoré sú v súlade s pravidlami upravenými v príslušnom dohovore alebo nariadení. [13]

38. Z toho vyplýva, že uplatnenie zjednodušených pravidiel uznávania a výkonu, ktoré chránia navrhovateľa najmä tým, že mu umožňujú dosiahnuť rýchly, istý a účinný výkon rozsudku vydaného v jeho prospech v členskom štáte pôvodu, je odôvodnené len v rozsahu, v akom bol rozsudok, o ktorého uznanie alebo výkon sa žiada, vydaný v súlade s pravidlami právomoci, ktoré sú spôsobilé chrániť záujmy odporcu. Taká ochrana však pravdepodobne nebude zaručená, ak bolo rozhodnutie vydané v štáte, v ktorom sa nariadenie č. 44/2001 neuplatňovalo v čase začatia konania, v ktorom bolo dotknuté rozhodnutie vydané, a to najmä z toho dôvodu, že súd v tom čase nemal povinnosť zabezpečiť, aby pravidlá upravujúce samotnú právomoc súdu boli založené na pravidlách právomoci uvedených v článku 3 a oddieloch 2 až 7 kapitoly II uvedeného nariadenia.

39. Súdny dvor to naposledy konštatoval vo svojom rozsudku z 21. júna 2012, Wolf Naturprodukte (C-514/10, EU:C:2012:367), kde uviedol, že rakúsky rozsudok z roku 2003 nemôže byť vykonaný v Českej republike v roku 2007 na základe ustanovení nariadenia č. 44/2001, lebo uvedené nariadenie nebolo v Českej republike účinné v čase vydania rozsudku rakúskymi súdmi. [14]

40. Vzhľadom na tieto úvahy sa teda domnievam, že výnimku z časovej pôsobnosti nariadenia č. 4/2009, ktorú upravuje jeho článok 75 ods. 2, treba vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje len na „rozhodnutia“ vydané súdmi v štátoch, ktoré v čase vydania týchto rozhodnutí už boli členskými štátmi EÚ.

41. Tento výklad je v súlade so znením, kontextom a účelom článku 75 nariadenia č. 4/2009. Okrem toho je aj v súlade so zásadou, podľa ktorej sa výnimky musia vykladať reštriktívne, aby nedošlo k popretiu všeobecných pravidiel. [15]

13 Pozri napríklad rozsudok z 9. októbra 1997, von Horn (C-163/95, EU:C:1997:472, body 18 až 20).

14 Pozri body 28 až 30.

15 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Wucher Helicopter a Euro-Aviation Versicherung (C-6/14, EU:C:2015:122, bod 24). Pozri tiež rozsudok z 29. júla 2019, Komisia/Rakúsko (Stavební inžinieri, patentoví zástupcovia a veterinárni lekári) (C-209/18, EU:C:2019:632, bod 35).

B. Druhá otázka

42. Druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je možné uznať a vykonať v inom členskom štáte na základe niektorej časti nariadenia č. 4/2009 rozhodnutie vydané súdom v určitom štáte pred jeho vstupom do Únie.

43. Na úvod môžem pripomenúť, že v súlade s článkom 76 nariadenia č. 4/2009 sa nariadenie uplatňuje s účinnosťou od 18. júna 2011 okrem výnimiek uvedených v článku 2 ods. 2, článku 47 ods. 3 a článkoch 71, 72 a 73. Okrem toho jediné výnimky z tohto pravidla normotvorca Únie výslovne upravil v článku 75 ods. 2 a 3 nariadenia č. 4/2009. Za týchto okolností sa domnievam, že tieto ustanovenia sú ako jediné relevantné na účely odpovede na druhú prejudiciálnu otázku.

44. Z mojej odpovede na prvú otázku vnútroštátneho súdu však vyplýva, že článok 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009 nie je možné uplatniť na rozhodnutia vydané v štátoch, ktoré ešte neboli členmi EÚ v čase vydania týchto rozhodnutí. Ak je tento výklad článku 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009 správny, bolo by predsa len trochu nepravdepodobné, že nepriamym účinkom vedľajších ustanovení článku 75 ods. 3 nariadenia č. 4/2009 by mohlo byť uľahčenie uznávania a výkonu rozhodnutí vydaných súdom v určitom štáte pred jeho vstupom do Únie. Dospel som k záveru, že toto ustanovenie nie je možné vykladať ani v tomto zmysle. Tento názor mám z nasledujúcich dôvodov.

45. Po prvé zo znenia článku 75 ods. 3 nariadenia č. 4/2009 vyplýva, že ustanovenia kapitoly VII uvedeného nariadenia, ktoré sa týkajú spolupráce medzi ústrednými orgánmi, sa vzťahujú na dožiadania a žiadosti doručené ústrednému orgánu odo dňa začatia uplatňovania nariadenia č. 4/2009 bez ďalšieho obmedzenia. Podľa definície uvedenej v článku 2 ods. 1 bode 1 nariadenia č. 4/2009 výraz „rozhodnutie“ označuje aj rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti *vydané v treťom štáte* v rámci uvedenej kapitoly VII.

46. Tieto ustanovenia však realisticky nemôžu viesť k záveru, že rozhodnutie vydané v treťom štáte pred jeho vstupom do EÚ bude uznané a vykonané v členskom štáte v súlade so zjednodušenými pravidlami nariadenia č. 4/2009 len na základe toho, že oprávnený by sa mohol obrátiť na ústredný orgán.

47. V prvom rade by to bolo v rozpore s úsilím o dosiahnutie rovnováhy medzi navrhovateľmi a odporcami, ktoré zdôrazňuje reštriktívny výklad výnimky uvedenej v článku 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009. [16] Po druhé by to spôsobilo diskrimináciu medzi oprávnenými, ktorí sa rozhodnú obrátiť na ústredné orgány, a tými, ktorí konajú samostatne, aj napriek tomu, že Súdny dvor výslovne uznal, že osoba má *právo* – ale *nie povinnosť* – požiadať ústredný orgán o pomoc v súlade s ustanoveniami kapitoly VII nariadenia č. 4/2009. [17] Sotva by sa preto dalo tvrdiť, že uznávanie a výkon predvstupových rozhodnutí by mohli závisieť od toho, či oprávnený na výživné skutočne využil možnosti upravené v kapitole VII. Ako na pojednávaní uviedol zástupca TKF, rovnako nič nenaznačuje, že – v prudkom kontraste s ustanoveniami kapitoly IV – tieto ustanovenia kapitoly VII majú nejakú črtu, ktorá bola určená na založenie právomoci.

48. Aby článok 75 ods. 3 nariadenia č. 4/2009 nestratil svoj zmysel, musím jasne uviesť, že navrhnutý reštriktívny výklad sa nevzťahuje na dožiadania a žiadosti uvedené v článkoch 51 a 56 nariadenia č. 4/2009, ktoré sa priamo netýkajú uznávania a výkonu rozhodnutí vydaných súdom v určitom štáte pred jeho pristúpením. Bolo by napríklad celkom dobre možné, aby oprávnený na základe takého

16 Pozri bod 38 vyššie.

17 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. februára 2017, S. (C-283/16, EU:C:2017:104, bod 40).

rozsudku požiadal ústredný orgán o pomoc pri zisťovaní miesta pobytu povinného [18] alebo pri získavaní príslušných informácií o jeho príjme a v prípade potreby o jeho majetkových pomeroch, [19] alebo dokonca pri úsilí o získanie rozhodnutia, pokiaľ uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia vydaného v inom štáte, než je dožiadaný členský štát, nie je možné. [20]

49. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy sa preto domnievam, že na základe článku 75 nariadenia č. 4/2009 ani iného ustanovenia uvedeného nariadenia nie je možné dosiahnuť uznanie a výkon rozhodnutia vydaného súdom v určitom štáte pred jeho vstupom do Únie v súlade s pravidlami upravenými v nariadení č. 4/2009. Z toho teda vyplýva, že rozsudky vydané poľskými súdmi pred vstupom Poľska do Európskej únie nemôžu byť uznané a vykonané na tomto základe.

VI. Návrh

50. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy preto navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Court of Appeal in Northern Ireland (Odvolací súd Severného Írska, Spojené kráľovstvo), takto:

1. Výnimku z časovej pôsobnosti nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti, ktorú upravuje článok 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009, treba vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje len na rozhodnutia vydané súdmi v štátoch, ktoré v čase vydania týchto rozhodnutí už boli členskými štátmi EÚ.

2. Na základe článku 75 nariadenia č. 4/2009 ani iného ustanovenia uvedeného nariadenia nie je možné dosiahnuť uznanie a výkon rozhodnutia vydaného súdom v určitom štáte pred jeho vstupom do Únie v súlade s pravidlami upravenými v nariadení č. 4/2009.

18 Článok 51 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 4/2009.

19 Článok 51 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 4/2009.

20 Článok 56 ods. 1 písm. d) nariadenia č. 4/2009.